

igrače in nepotrebne stvari. Tudi odrasli, ki bi mladini omogočili, storiti take prestopke, zapadejo kazni. Tobak in kvarte, ki jih dobe policijski organi pri taki mladini, je oddati za bolne in ranjene vojake.

Goriške vesti.

JOSIP JANOVSKY.

V Ljubljani je umrl dne 9. avgusta v deželni bolnici v 60. letu svoje dobe po kratki bolezni profesor Josip Janovsky, učitelj telovadbe na goriškem učiteljski. — Preden je prišel Janovsky na učiteljske v Gorico, je služboval na mestni nemški deški ljudski šoli v Ljubljani. — Bil je ljubezniv in zvest tovariš, ki je v šoli in izven nje v polni meri izvrševal svoje stanovske in narodne dolžnosti. — Razdejanje solne Gorice — tega ljubljene njegovega bivališča in središča goriških Slovencev — ga je bolelo v dno razjarjene duše, ki se je sicer tako mehko oklepala učeče se mladine in stanovskih tovarišev. — Bodi temu vrlemu možu ohranjen najblažji spomin!

—g— V vojnem ujetništvu se nahaja kadetni aspirant Rudolf Čehovin, učitelj iz Gorice.

—g— Razpis štipendij. Razpisuje se štipendij letnih 1500 K ustanove »Michele de Urbancich«. Do tega štipendija imajo pravico dijaki, ki pohajajo avstrijsko univerzo ali tehniško visoko šolo, oziroma inozemsko visoko šolo, ki je zednačena s prej omenjenimi zavodi. Do tega štipendija imajo pravico: v prvi vrsti dijaki, ki so ustnovnikovi sorodniki; v drugi vrsti dijaki, ki so pristojni v kako občino, ležečo v Brdih, oziroma descendentni (prvega kolena) javnih uradnikov, ki so le vsled določil zakona izgubili pristojnost v občini, ležeči v Brdih; v tretji vrsti dijaki, ki so pristojni v kako občino Goriško-Gradišanske. Štipendij se zamore deliti na dva enaka dela in se torej zamore podeliti dva štipendija po 750 K, ako ni med prosilci nobenega ustanovnikovega sorodnika, ki mu je pridržan celi štipendij. Prošnje, opremljene s potrebnimi izpričevanji in dokazilnimi listinami, naj se predložijo deželni odboru goriškemu, sedaj na Dnaju (Parlament), do 1. novembra 1916.

—g— Cesarjeva zahvala Goričanom. Na vdanostno brzojavko goriškega deželnega odbora povodom cesarjevega rojstnega dne, poslano na kabinetno pisarno, je došel tak-le brzojavni odgovor: »Njegovo c. in kr. apostolsko Veličanstvo se zahvaljuje presrečno za blagoslovna voščila, v imenu goriškega deželnega odbora in prebivalstva Goriško-Gradišanske v neomajni zvestobi izražena. Na Najvišje povelje: baron Schiessl.«

—g— Zahvala. Za velikodušni dar 100 K v prid učencem tukajšnje šole, naklonjen od našega častnega občana g. Feliksa Kukoviča, c. kr. stotnika, bodi tem potom izrečena najsrčnejša zahvala. — Šolsko vodstvo v Kamniah, 6. avgusta 1916. Janko Vodopivec, šol. voditelj.

Tržaške vesti.

SOLE DRUŽBE SV. CIRILA IN METODA V TRSTU.

Vpisovanje za šolsko leto 1916/17 se vrši začetkom šolskega leta 1916/17 dne 13., 14. in 15. septembra t. l. od 9. do 11. dopoldne pri Sv. Jakobu in na dekliški šoli na Acquedottu, na deških vzporednicah na Acquedottu pa 13., 14. in 15. septembra t. l. od 2. do 4. popoldne. V soboto, 16. septembra t. l., je služba božja; v ponedeljek, 18. septembra t. l., ob 8. uri zjutraj se začne redni pouk. K vpisovanju novih učencev in učenk je treba privedi otroka in prinesiti s seboj le-te papirje: 1. krstni list ali izpisek iz rojstne matice anagrafičnega urada, 2. izpričevalo o cepljenju kozic, 3. izpričevalo o zdravju oči, ki pa mora biti iz tekočega leta, starejše ne velja, 4. za vpis v višje razrede tudi zadnje šolsko izpričevalo. Brez teh papirjev vpis ni mogoč. Za vsakega otroka je treba povedati tudi domovinsko občino, t. j. sedež pristojnega županstva. Dosedanji učenci in učenke teh šol morajo v dneh vpisovanja oddati zadnje šolsko naznanilo v šolski pisarni. Staršem in njih namestnikom toplo priporočamo, večkrat povprašati v šoli po vedenju otroka. Da se izognejo globam zaradi šolskih zamud, morajo starši ali njih namestniki vsako šolsko zamudo takoj opravičiti. Za opravičevalne izgovore veljajo po zakonu (§ 66. š. in učen. r.): a) otrokova bolezen, b) ako zbole osebe, ki stanujejo s šolskim otrokom v istem hišnem gospodarstvu ali po okolnostih v isti hiši,

in je s tem združenja nevarnost okužbe; c) boleznir oditeljev ali drugih rodovinskih udov, ako nujno potrebujejo otrokovo postrežbo; d) ako kdo v rodovini in v sorodstvu umre ali se kaj izrednega dogodi; e) slabo vreme, ako je otrokovo zdravje v nevarnosti; f) tako slaba pot v šolo, da se po njej ne more hoditi. — Če se rabi šolski otrok za domača kmetijska ali obrtna dela, se to ne šteje za opravičevalni izgovor. — Nemščina je obvezen učni predmet od tretjega razreda naprej, laščina pa neobvezen od četrtega dalje. — Telovadba je v deških razredih pri Sv. Jakobu obligatna, v dekliških neobligatna, na Acquedottu pa se ta predmet, kakor po večini mestnih šol, ki so brez telovadnice, ne uči. — V VI., VII. in VIII. razredu deške šole je pouk urejen po načrtu za meščanske šole.

—t— Tržaški Slovenci ob cesarjevem rojstnem dnevu. Cesarskemu namestniku ekselenci baronu Fries-Skeneju, sta se predstavila dr. Jos Wilfan in dr. Edvard Slavik s prošnjo, da sporoči pred Najvišji prestol vdanostna voščila težaških Slovencev povodom cesarjevega rojstnega dne. Gospod namesnik se je zahvalil najpresrečneje ter je izjavil, da s posebnim veseljem sporoči v najvišje znanje ta izraz vdanosti tržaških Slovencev. Pri tem se je z besedami najtoplejšega pripoznavanja spomnil izvrstnega vedenja, ki so ga tržaški in primorski Slovenci vsekdar kazali v minulem vojnem letu, in je posebno naglašal nad vso hvalo vzvišeno vedenje slovenskega prebivalstva v občinah, neposredno sosednjih soški fronti in težko prizadetih po vojni, ki je (vedenje) dalo najlepše in najčastnejše izpričevalo njega patriotičnemu mišljenju in avstrijskemu čuvstvoslovanju.

—t— Slovenske šole v Trstu pridejo baže v kratkem času pod mestno upravo. Šole bo torej vzdrževal magistrat.

—t— Razpis štipendij. V smislu ustanovnega pisma ustanove »Luigi Cominotti« se razpisuje natečaj za šolsko leto 1916/17 za en štipendij letnih 210 K v korist kakemu ubogemu učencu, ki obiskuje mestno višjo realko. Prosilci, od katerih bo imel prednost ubog sorodnik ustanovitelja, naj vložijo svoje prošnje pri vložnem uradu mestnega magistrata do 15. kimavca 1916, opremljene z rojstnim listom, potrdilom gospodarsko-družinskih razmer, dvema zadnjima semestralnima izpričevaloma in eventualno z dokazili sorodstva z ustanoviteljem.

Primorske vesti.

Dne 19. t. m. bo praznoval naš obče priljubljeni tovariš, mnogozaslужni c. kr. okrajni šolski nadzornik, Matko Kanter, šestdesetletnik svojega rojstva. Vrlemu šolniku kličemo: Mnoga leta!

Istrske vesti.

—i— Noša znakov sovražnih držav — prepovedana. Trdnjavski komisar v Pulju je izdal razglas, v katerem omenja, kako se še opaža, da otroci na trakovih čepic še vedno nosijo napise, embleme in imena, ki spominjajo na mornarice držav, s katerimi se nahajamo v vojnem stanju. Zato opozarja trdnjavski komisar na svojedobno že izdano prepoved nošenja takih trakov, nezdružljivih s praviim patriotskim mišljenjem in izživajočih javno pohujšanje, ter dostavlja, da se bo proti staršem in varuhom, ki se pregreše proti tej prepovedi, odslej postopalo z vso strogostjo.

Iz Dalmacije.

—d— Nazivanje mest v Dalmaciji. Razglasila se je vest z Dunaja, da je odrejeno nazivanje mest in otokov v Dalmaciji po njihovih pravih hrvatskih imenih. To odredbo je izdala višja vojaška oblast za svoje podrejene organe. Sedaj se pričakuje, da izda enako odredbo tudi političsko-pravna višja oblast.

Splošni vestnik.

Naš cesar. »Az Est« piše: Cesarjevo zdravje je trajno dobro. Cesar z največjim zanimanjem zasleduje vojne dogodke in razvoj notranje in zunanje politike. Baron Burian, ki pride navadno k vladarju popoldne, je prišel zadnje dni k vladarju večkrat že ob 8. zjutraj. Schönbrunnski protokolni urad, ki je sicer uradnoval do pol 8. zvečer, posluje zadnje dni do 11. ponoči.

Nevi davki. Na podlagi § 14. je zvišala vlada davke, in sicer določa cesarska naredba vojno doklado na neposred-

ne davke in zvišanje neposrednih davkov, dalje zvišanje kolkovin in neposrednih pristojbin ter nov davek na užigalice. Vsi ti novi davki bodo znašali na leto okroglo 300 milijonov kron. Dohodek iz tega zvišanja bo z dohodki iz zvišanja davkov na žganje, iz podražanja tobaka ter iz poštinih in železniških pristojbin, ki se še nalože, namenjen za plačevanje obresti od vojnih posojil. Za obresti štirih vojnih posojil je treba na leto 750 milijonov.

Nove vojnopoštne dopisnice. Vrhovno arnadmno vodstvo je uvedlo nove vojnopoštne dopisnice iz zelenega papirja, ki se bodo smele pošiljati s fronte in na fronto tudi takrat, kadar je v poštev prihajajoča vojna pošta sicer za promet zaprta. Na teh dopisnicah je v vseh jezikih, izvzemši srbski jezik, natisnjeno: »Sem zdrav, godi se mi dobro.« Pripisati se ne sme drugega kakor ime.

Tretji dan brez mesa. V kratkem času izide vladna naredba, ki določi tudi ponedeljek kot tretji dan brez mesa. Brez mesa bodo odslej ponedeljek, sredo in petek. V dveh od teh treh dni po gostilnicah in zasebnih hišah ne bo dovoljeno uživati nobenega mesa, tretji dan pa pač ovčje meso. — V premnogi učiteljski rodovini je že sedaj po 6 ali celo po 7 takih brezmesnih dni na teden.

Karte za mast in olje. Dne 15. septembra stopi v veljavo naredba notranjega ministra, ki uvaja uradne izkaznice zav se človeški hrani primerne sirovine, mast in jedilno olje.

Izboljšanje gosodarskega položaja duhovščine. Odposlaništvo kršč. soc. poslanec in predsednik društva duhovnikov, Taxu, ki so 5. t. m. prosili finančnega ministra, naj podpira akcijo za izboljšanje gosodarskega položaja duhovščine, je izjavil minister, da so mu simpatična stremjenja v korist duhovščine, ki trpi bedo. Pristavil je, da zaradi sedanjih izrednih potreb države ne more v velikiem obsegu uporabiti sredstev države. Gosodarski položaj posebno duhovščine v dušnem pastirstvu se mora, o tem ni dvoma, koreniti urediti; kar se tudi pripravlja, a končna ureditev kongruie zdaj zaradi formalnih ovir ni mogoča. Končno je obljubil minister, da bo vsako vlogo glede na ureditev duhovščine že priznanih draginskih doklad dobrohotno priporočil v ministrskem svetu.

Stoletnica ilirskega kraještva. »Wiener Zeitung« je poročala sredi avgusta 1816: Njegovo Veličanstvo cesar je izdal patent za pod imenom Ilirije zopet pridobljene province Kranjsko, beljaško okrožje, Gorico, Primorje, ogrsko Primorje in k provincialni Hrvatski prej spadajoči del. Za imenovane dežele ostane v veljavi ime Ilirijo morata upravljati dve posebni guvernerji, izmed katerih eni pripadeta vojvodini Koroški in Kranjski, drugi Primorje, grofija Goriško-Gradišanska, potem provincialna Hrvatska. Uprava vojvodin Koroške in Kranjske se podeli dvornemu svetniku Juliju grofu Strassoldu.

Zvišanje draginske doklade državnim uradnikom. Prvo splošno uradniško društvo avstro-ogrske monarhije je po svojem predsedniku tajnem svetniku Bernatzkem 7. t. m. izročilo ministrskemu predsedniku grofu Stürgku prošnjo za zvišanje draginske doklade avstrijskim državnim uradnikom in dovolitev primerne pomoči umirovljencem ter vdovam in sirotam po državnih uradnikih. Grof Stürgkh je obširno razpravljal s predsednikom o stvari in poudarjal, da vlada spoznava, da ravno stalno plačani nameščenci največ trpe zaradi draginje, čemur se je odpomoglo z dovoljenjem draginske doklade za leto 1916. Naraščajoča draginja je tudi nadalje zbujala pozornost vlade, ki predloženo prošnjo temeljito in dobrohotno prouči in presodi. Končno je povedal grof Stürgkh, da more obljubiti tudi primerne ukrepe v korist upokojenecem, seveda le v skromni izmeri.

Sušenje v gospodinjstvu. Pišejo nam: Ena najbolj zlih posledic vojne je lakota, ki je hkrati tudi največje naravno zlo. Gorje gladnemu človeku; zgodi se, da gladen človek podivja, da pozverini mati, ako ne more dati kruha lačnemu detetu. Seveda se brani vsakdo do zadnje moči, preden se prepusti usodi gladi. Pa ne samo to, da se brani človek instinktivno gladi, celo dolžnost njegova je to. Vsaka gospodinja naj si naloži dolžnost, da poskrbi po močeh za sredstva, ki vsaj deloma nadomeste živila, ki nam jih je vojna ali docela ali deloma pobrala. Zlasti pozimi nam primanjkuje vsega! Kaj bo, se povprašujemo skrbno in boječe. Ni mogoče, poskrbeti dovolj za zimo, ker je težko dobiti kaj. Ali vsaj to, kar moremo,

prihranimo za zimo — predvsem sadja in zelenjave in če le mogoče — sveže. Ker pa iz raznih ozirov to največkrat ni mogoče, naj vsakdo, ki količkaj more, suši zelenjavo in sadje, ki mu bo pozimi izvrstno poživilo in nadomestilo za živila, ki jih je dobili pozimi že mnogo težje kot zdaj. Taka vrsta sadja, vsaka vrsta zelenjave bo dobro došla pozimi, in najsi bo to petršilj ali paradižnik, kolerabica ali stročji fižol. Sušenje zelenjadi je tako enostavno in lahko, da se ne more izgovarjati nihče, da je nemogoče. Prav kratko in dobro navodilo o sušnju nam je podal učitelj Božo Račić v svoji brošurici, ki stane samo 30 vin, in ki jo zaradi nizke cene kupi lahko vsaka gospodinja. Naj ne bo družine, ki bi ne imela te knjižice, tem manj družine, ki bi ne skrbela za zimo!

Enkratna podpora vpokojenim državnim nastavljenecem. Finančno ministrstvo je odredilo, da dobe vpokojeni državni nastavljenci ter vdove in sirote po državnih nastavljenecih za leto 1916. enkratno podporo. Dotične osebe se morajo za to podporo oglasiti pri tisti finančni deželni oblasti, kri kateri dobivajo pokojnino, oziroma preskrbnino. Ta vloga je kolka prosta. Enkratna podpora znaša: za vpokojene državne uradnike in državne učiteljske osebe, ki imajo pokojnino do vstevši 1000 K — 146 K, pri pokojnini od 1000 do vstevši 2000 K — 204 K, pri pokojnini od 2000 K do vstevši 3000 K — 252 K K. Vdove po državnih uradnikih (državnih učiteljih) dobe pri dohodkih 1000 K — 132 kron, pri dohodkih od 1000 K do 2000 K — 168 K, pri dohodkih od 2000 K do 2400 kron — 204 K. Vpokojeni državni uslužbenci (poduradniki, sluga) dobe, če imajo nad 1500 K pokojnino, 120 K. Vdove po državn. uslužbencu, ki nimajo nad 600 K pokojnino, dobe 72 K; vpokojeni državni delavci, ki nimajo nad 600 K pokojnino, dobe 96 K, vdove po državnih delavcih, ki nimajo nad 600 K pokojnino, dobe 60 K. Za zakonske sirote je sledeče določeno: a) sirote državnih uradnikov (državnih učiteljev) dobe, če nimajo staršev, po 96 K, če so pri materi 60 K; b) sirote po državnih uslužbencih in delavcih dobe, če nimajo staršev, po 48 K, če so pri materi pa 46 K; obe vrsti sirot dobe te podpore le, če še niso prekoračile 14. leta starosti.

Tovariš Božo Račić nas prosi, da objavimo: Ker sem bil kar na hitro zopet poklican k vojakom, imam precejšnjo materialno škodo z izdajo gospodinske knjižice: »Sušenje v gospodinjstvu«. Zato se obračam do vseh tovarišev in znancev s prošnjo, da razpečajo brošurico med ljudstvom. Razna priznanja so mi dokaz, da je knjižica ravno za vojni čas dobro došla. Cena 30 vin. je pa tudi tako malenkostna, da si jo lahko vsakdo nabavi. Naročila sprejema ali »Učiteljska tiskarna«, ali moj oče, Alojzij Račić, Ljubljana. Grubarjevo nabrežje 18. Račić Božo, učitelj v Toplicah pri Zagorju.

Razgled.

— Zaplenjena knjiga. Pred nekaj leti izdana knjiga dr. Karla Kramafa o češkem državnem pravu je sedaj zaplenjena.

— Samoumor italijanskega učenjaka. Profesor medicine na vseučilišču v Cagliariu, Antonio de Cortes, ki je bil ravnatelj javne bolnice, se je v prepiru s svojim asistentom spozabil tako daleč, da je posegel po revolverju in je asistenta večkrat ranil. Čim se je zavedel svojega dejanja, je samega sebe ustrelil.

— Prvega ženskega profesorja ima sedaj tudi špansko vseučilišče, in sicer v osebi grofice Pardo Bazanijeve, ki zavzema stolico romanskih jezikov na vseučilišču v Madridu.

— »Srbska pisava«. »Reichspost« poroča, da je belgrajski vojaški generalni guverner 24. julija izdal novo naredbu o ljudskem šolstvu v Srbiji. Učni jezik na javnih šolah je srbohrvatski in se vrši izključno s pomočjo latinskih črk. Cirilico učijo samo v zvezi z grškim pravoslavnim veroikom. — Naša vlada hoče odpraviti umetni razdor, ki ga je delala različna pisava med Hrvati in Srbi. Cirilica je bila prejšnje čase zgolj cerkvena pisava, v državljanskem življenju je pod imenom »srbska pisava« prišla v rabo šele pred približno 60 leti in je dobila politički značaj in namen, da Srbijo naveže na Rusijo. Sedaj bo cirilica zopet samo cerkvena pisava.

— Štiridesetletnica telefona. Dne 10. avgusta je minilo 40 let, ko je bila narejena prva telefonska naprava, 11. avgusta pa 40 let, ko se je vršil prvi pogovor na daljavo potom električnega toka. Ti za zgodovino telefona važni dogodki so se od-